

Rapport 2022-03

Sjøvandrende og stasjonær fisk i Rækvatnet (Sortland /Øksnes) og i Nervatnet, Vatnvågen (Vågan)

Nordnorske Ferskvannsbiologer

Sortland

Tittel: **Sjøvandrene og stasjonær fisk i Rækvatnet
(Sortland/Øksnes) og i Nervatnet, Vatnvågen (Vågan)**

Rapport nr: 2022-03

Forfattere: Lisbeth Jørgensen, Helle Furunes og Pernille Jørgensen

Antall sider: 11

Sammendrag:

Rækvatnet på kommunegrensen mellom Sortland og Øksnes, og Nervatnet i Vatnvågen i Vågan, ble prøvafisket for å finne ut om de hadde sjøvandende (anadrome) laksefisk, dvs sjøørret/sjørøye. Prøvefisket viser at det var sjøørret begge steder, men ikke sjørøye. I Rækvatnet er det vanskelige vandringsforhold rett nedenfor innsjøen, mens Nervatnet i Vatnvågen ligger rett ovenfor havet, og har gode vandringsforhold. Andelen sjøvandrere ørreter i fangstene var ca 20 % i Rækvatnet og ca 30 % i Vatnvågen. De stasjonære røyebestandene hadde begge steder svært vanlige egenskaper. Sjøvandring er mer sjelden for denne arten.

Forsidefoto: Rækvatnet, med Ræka til venstre

Nordnorske Ferskvannsbiologer
Eidsfjordveien 119
8415 Sortland

Tlf. 482 090 35
Epost: pernillj00@hotmail.no

Forord

Nordland har et enormt antall små vassdrag hvor fisk kan vandre til og fra havet, og det er sjørørret i de aller fleste av dem. Det er derfor fremdeles noen som ikke er kartlagt og dermed ikke er med i Lakseregisteret. Noen ganger kan det også være vanskelig å se om fisk kan passere hinder eller ikke, fordi forholdene er svært forskjellige på ulike vannføringer.

I år har vi kartlagt to aktuelle vassdrag hvor det kan gå sjøvandrende laksefisk, men hvor det samtidig ikke fins noe data om bestandene. Prøvefisket ble gjennomført i månedsskiftet september/oktober 2022.

Til slutt må vi takke Miljødirektoratet for støtte til arbeidet, og feltassistentene for innsatsen!

Sortland 01.11.22

Pernille Jørgensen
Daglig leder

Innhold

Innledning.....	4
Metode.....	5
Resultater.....	6
Diskusjon.....	11
Referanser.....	11

Innledning

Rækvatn, Sortland/Øksnes

(forsidefoto)

Elva fra Rækvatnet har et nedslagsfelt på ca 4 km² og munner ut langt inne i Bjørndalsfjorden, en grunn sidefjord (appendix) til Eidsfjorden. Elva utgjør samtidig kommunegrense mellom Sortland og Øksnes. Rett vest for munningen i Bjørndalsfjorden munner Urdskarvasdraget ut.

Ifølge Turlagsboka: «På tur i Vesterålen og Lødingen» fra 2015 skal Rækvatnet være minst 100 m dypt. Det er ikke så usannsynlig siden fjellet Ræka som ligger rett bak, er ca 600 m høgt.

Nervatn, Vatnvågen, Vågan

Vatnvågen ligger øst for Digermulen. Nedslagsfeltet er ca 5 km². Utløpselva munner ut i Strauman og Pundslettågen nord for Årsteinen. Nervatnet er en grunn innsjø, med maks dyp ca 13 m. Innsjøen er ganske brådyp inne ved land, men deretter er det temmelig flatt over det hele. Det var litt grunnere utenfor et nes på nordsiden. Nervatnet ligger 6 moh, og utløpselva er kort, bare ca 100 m. Innløpselva er ganske bratt, og det er ikke kjent om fisk kan vandre opp i Øvrevatnet (27 moh).

Nervatnet, Vatnvågen

Metode

Prøvefiske

I Nervatnet, Vatnvågen ble det satt 10 lenker a to garn med samme maskevidde (4*21, 2*26, 2*29 og 2*35 mm) fra land og ned på dypet. For å få litt færre røyer ble innsatsen i Rækvatnet redusert med ett garn i dypet med maskevidde 21 mm.

Prøvetaking

Følgende egenskaper ble registrert hos fisken: total lengde, vekt, kjønn, modningsgrad, kjøttfarge og parasitter. Parasittene måse- og fiskandmark (*bendelmark*) vises som cyster på innvollene, og infeksjonen er vurdert som liten (< 5 cyster), middels (5-15 cyster) eller sterk (>15).

Marine parasitter

Fisk som har beitet i havet, blir vanligvis infisert med en eller flere marine parasitter (Halvorsen 2012). Vi karakteriserer en sikker sjørørret eller sjørøye ved at den er infisert med enten sortprikk (*Cryptocotyle lingua*), kveis (*Anisakis simplex*) og/ eller lusebitt (lakselus: *Lepeophtheirus salmonis*) (se foto under).

Lengde ved kjønnsmodning

Lengde ved kjønnsmodning er den viktigste egenskapen vi har behov for å kjenne om en fiskebestand. Ved kjønnsmodning avtar veksten, og dødeligheten øker sterkt.

Vi har definert lengde ved kjønnsmodning som den lengden (i cm) der mer enn halvparten av hofiskene er modne, dvs. skal gyte inneværende høst.

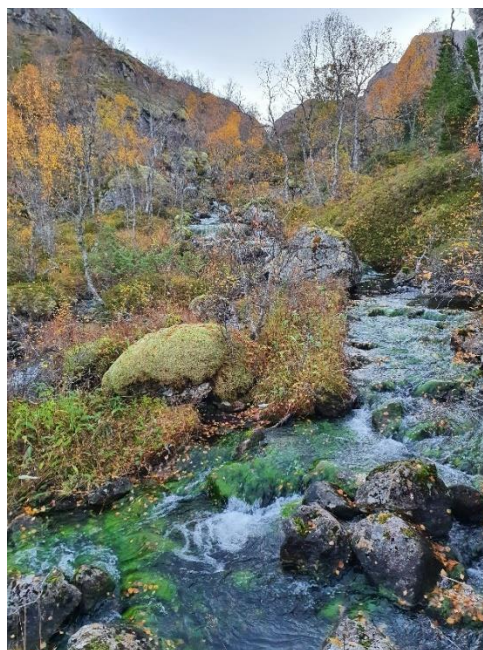
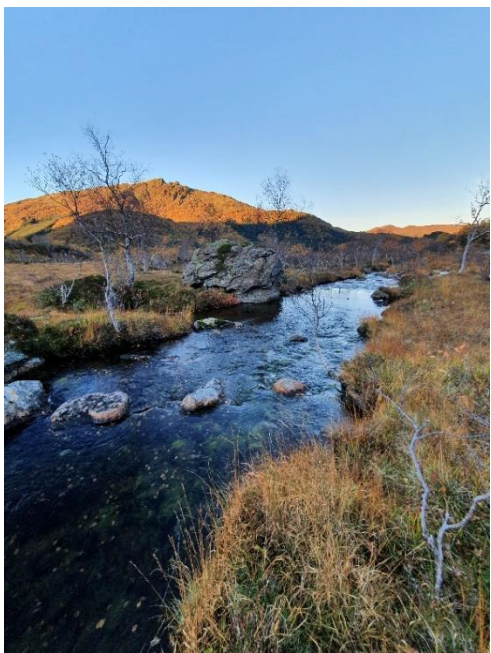
Som et kvalitetsmål bruker vi at dersom lengde ved kjønnsmodning er mindre enn 20 cm, karakteriseres bestanden som overtallig, fra 25-30 cm som middels gode/akseptable og over 30 cm som gode. Et grensetilfelle har vi der lengde ved kjønnsmodning er fra 20 - 25 cm, og i disse tilfeller bør også andre kvalitetskriterier (kjøttfarge, parasitter) inkluderes i vurderingen.

Resultater

Elva fra Rækvatn

Elva fra Rækvatnet har gode gyte- og oppvekstvilkår, og består hovedsakelig av stryk pluss en ca 100 m lang kulp.

Det ble fisket på 4 lokaliteter, og det ble kun fanget ørretunger og -yngel. Tett-
hetene var normale, fra 10-20/100 m².

Venstre kolonne: nedre del.

Høyre kolonne: øverst den lange kulp;
nederst: øvre del av elva før den blir som
brattest rett nedenfor innsjøen.

Rækvatn

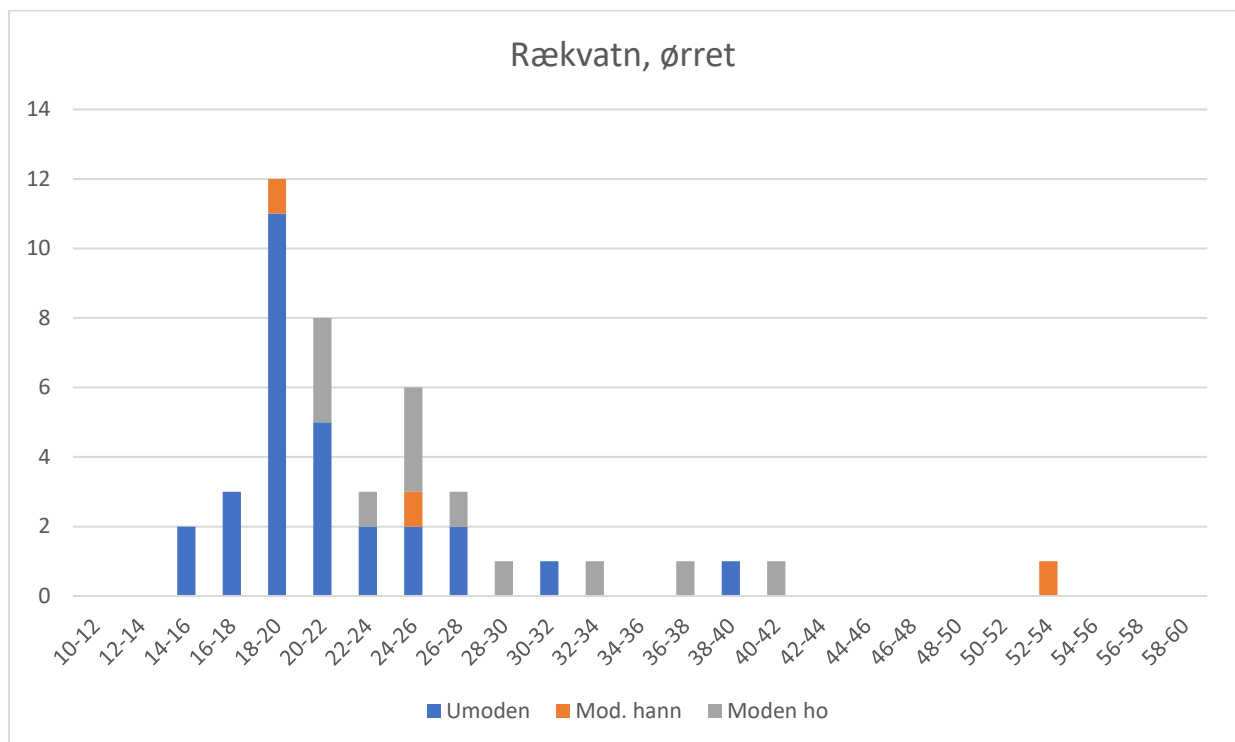
Fangsten bestod av 44 ørreter og 72 røyer. Deriblant var det 9 sikre sjøørreter, med marine parasitter.

Ørret

Ørretene hadde lengder fra 22-54 cm. Det var ikke mulig å fastsette lengde ved kjønnsmodning. Enkelte stasjonære hofisk var modne allerede ved lengder på 22 cm,

mens de andre modne hofiskene var spredt utover hele lengdefordelingen.

De fleste ørretene (n=37) hadde hvit kjøttfarge, og resten (n=7) var lys røde. De fleste ørretene (n=34) var fri for bendelmark, mens n=3 hadde litt, n=2 hadde middels og n=5 mye.

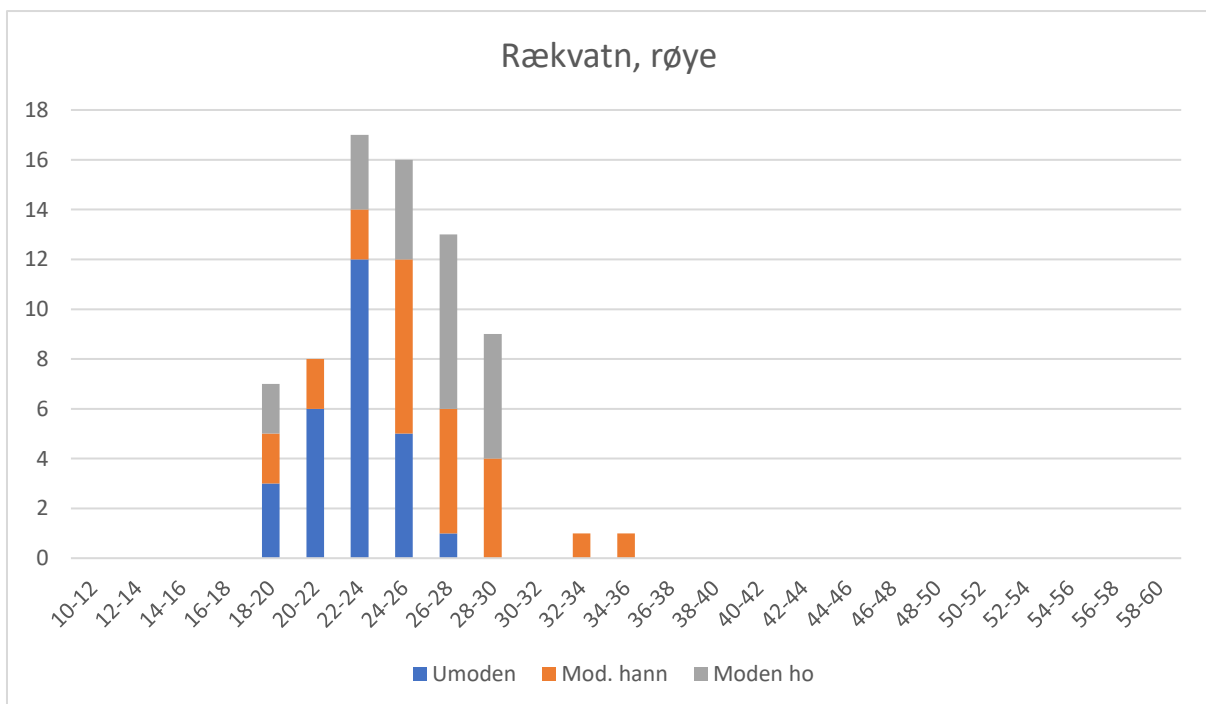
Lengdefordeling (cm) og kjønnsmodning hos ørret fra Rækvatnet (n=44).

Røye

Røyebestanden kjønnsmodnet ved lengder på 24-26 cm, og vi ser at fisken dør raskt ut etter denne lengden, og få fisk var over 30 cm.

De fleste røyene hadde lys rød (n=34) eller rød (n=18) kjøttfarge, mens resten (n=20) var hvite. De fleste røyene hadde

bendelmark; derav hadde n=14 litt, n=22 hadde middels og n=20 hadde mye. Kun n=16 var helt fri.

Lengdefordeling (cm) og kjønnsmodning hos røyer fra Rækvatnet (n=72).

Nervatn, Vatnvågen

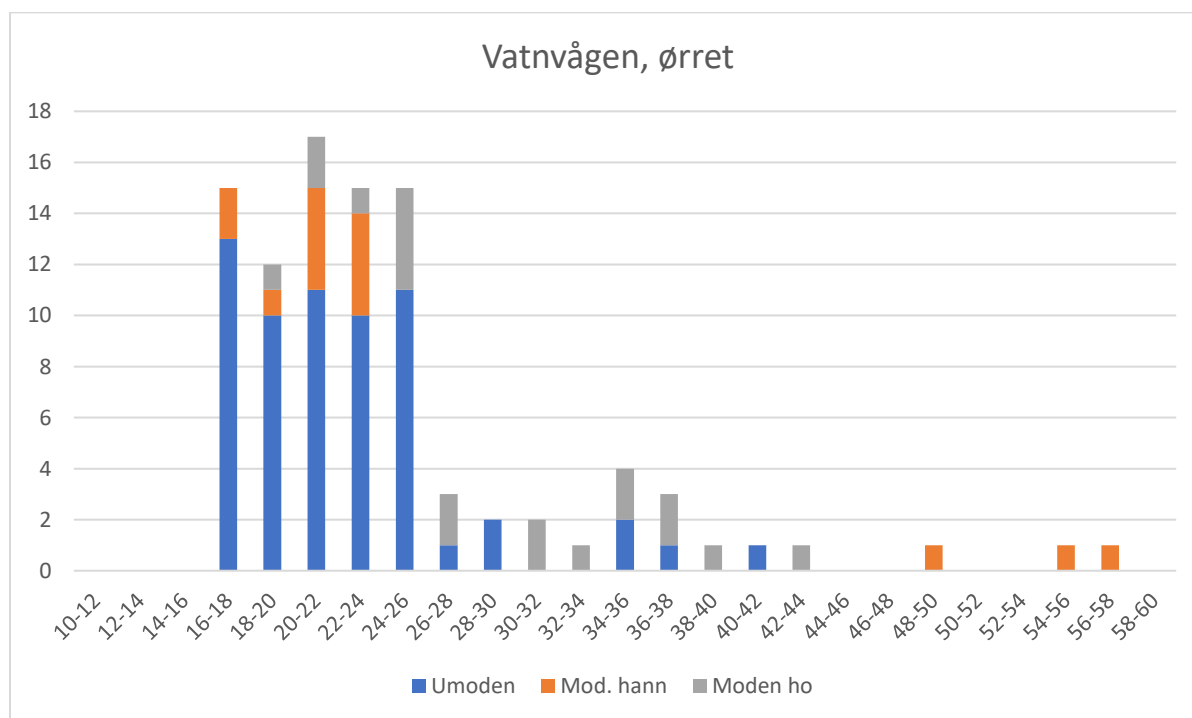
I Nervatnet ble det fanget 113 røyer og 95 ørreter. Blant disse var det 28 sikre sjørørreter, men ingen sikre sjørøyer.

Ørret

Lengdefordelinga av ørretene viser en stor mengde småfisk opp til lengder på 26 cm. Deretter var det noen få fisk i hver lengdegruppe. Dette skyldes bl.a. at det var 2 ekstra garnlenker med maskevidde 21 mm (det vanlige er ett), samt at mange dør når

de oppholder seg i havet. Vanlig dødelighet i havet er ca 50 % pr. sesong (år).

Ørreten kjønnsmodnet ved lengder på ca 28 cm, men dette utgjøres av noen få fisk. De aller fleste modner ved lengder over 30 cm, som er vanlig for sjørørret. De fleste (n=73) var hvite i kjøttet, mens n=19 var lys rød og n= 3 røde. Kun noen få ørreter (n=5) hadde litt bendelmark, mens *en* fisk hadde mye.

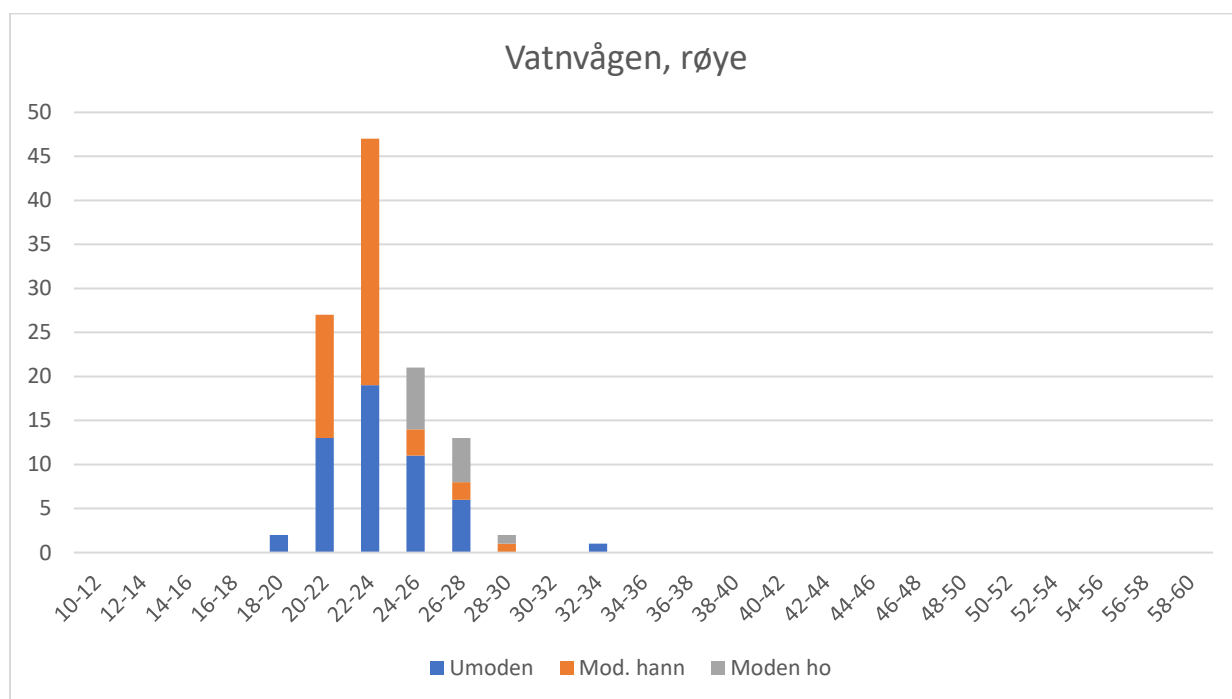

Lengdefordeling (cm) og kjønnsmodning hos ørret fra Nervatnet, Vatnvågen (n=95).

Røye

Røyebestanden var dominert av kjønnsmodne hannfisk (n=48). Lengde ved kjønnsmodning var 24-26 cm, noe som er en «standard» egenskap for røyebestander. Blant de n=113 røyene var såpass

mange som n= 32 røde og n= 12 lys røde i kjøttet, mens resten var hvit (n=69). Når det gjelder bendelmark, var de aller fleste røyene fri (n=80), mens n=14 hadde litt, n=7 hadde middels og n=12 hadde mye.

Lengdefordeling (cm) og kjønnsmodning hos røye fra Nervatnet, Vatnvågen (n=113).

Diskusjon

Rækvatnet

Rækvatnet er en ganske brådyp innsjø, og det er derfor logisk at vi fanget mer røye enn ørret, som primært lever på strandsona. Det er for øvrig imponerende at sjøørreten greier å vandre opp i innsjøen, for det er ganske bratt et lite stykke nedenfor innsjøen. Vi fanget imidlertid ikke mange sjøørreter, men ca 20 % av fangsten er ikke så verst.

Ørretbestanden er ellers fin med lite bendelmark (23 %), men få hadde ønsket (rødlig) kjøttfarge (16 %). Dette henger nok sammen med at krepsdyra er nedbeitet på strandsona. Selv om de fleste sjøørretene hadde rødlig kjøttfarge er det enkelte som ikke har farge på kjøttet fordi de f.eks. beiter småfisk.

Røyebestanden var typisk eller «standard», i og med at den kjønnsmodnet ved lengder omkring 24 cm. Kvaliteten var litt både og, for selv om de fleste røyene hadde rødlig kjøttfarge (72 %), hadde også de fleste (78 %) noe bendelmark.

Nervatnet, Vatnvågen

Nervatnet ligger bare 6 moh, med ei kort elv til havet, så her er det mye sjøvandring hos ørreten (ca 30 % av materialet). De fleste ørreter over 25 cm er dermed sjøørret, og de fleste av disse har rødlig kjøttfarge. Ørreten hadde lite bendelmark, fordi de inntar mesteparten av maten i havet. Det er ikke vanlig at de minste fiskene har bendelmark, bl.a. fordi de ikke spiser så mye stingsild i innsjøen.

Vi fikk ingen sikre sjørøyer, og det er ikke så lett å forstå hvorfor siden vi ikke har aldersbestemt fisken, og dermed fått et mål på ungfiskveksten.

I motsetning til sjøørreten som fins i de fleste vassdrag med vandringsmuligheter til og fra havet, er det sjørøye bare i en brøkdel av vassdragene (Halvorsen 2012).

Røyene i Nervatnet var ellers av bra kvalitet; mange hadde rødlig farge (39%), og de fleste (70 %) var fri for bendelmark.

Referanser

Halvorsen, M. 2012. Sjørøyebestandene i Nord-Norge; 100 av 400 mulige – en zoogeografisk analyse av de aktuelle vassdragene. Utredning for DN nr 1-2012. Direktoratet for naturforvaltning. 36 s. www.dirnat.no/publikasjoner